

RAAP-NOTITIE 1660

Plangebied Lytse Buorren te Ferwert

Gemeente Ferwerderadiel

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Ferwerderadiel

Titel: Plangebied Lytse Buorren te Ferwert, gemeente Ferwerderadiel; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: mei 2006

Auteur: *drs. A. M. Bakker*

Projectcode: FELB

Bestandsnaam: N01660-FELB.doc

Projectleider: drs. A.M. Bakker

Projectmedewerker: J.E. Pruim

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 17341

Autorisatie: drs. H.W. Veenstra

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: gemeente Ferwerderadiel
- *aanleiding onderzoek*: in het plangebied wordt woningbouw voorzien
- *datum uitvoering veldwerk*: 16 mei 2006

Locatiegegevens

- *plangebied*: ten noordwesten van het centrum van Ferwert, ten noorden van de Marrumerweg en ten westen van de Lytse Buorren.
- *plaats*: Ferwert
- *gemeente*: Ferwerderadiel
- *provincie*: Fryslân
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 6A
- *plangebied in gebruik als*: bebouwd gebied
- *oppervlakte plangebied*: 0,28 ha
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 183.970/594.715

Onderzoeksvragen

Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologische verwachting*: de Famke (<http://www.fryslân.nl/binfo/chk/inhoud/stratchk.htm>) adviseert voor het plangebied voor de IJzertijd-Middeleeuwen een karterend onderzoek 1 (6 boringen per ha, met een minimum van 6 boringen per plan). Voor de periode Steentijd-Bronstijd is geen onderzoek noodzakelijk.

- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem):*
  - in plangebied: geen
  - in de directe nabijheid (< 300 m): ten oosten van het plangebied bevindt zich de dorpskern van Ferwert. Dit is een beschermd dorpsgezicht en heeft een hoge archeologische waarde (CMA-code 06A-135, Monumentnr. 15331, ARCHIS-waarnemingsnr. 42733). Ten westen van de dorpskern en ten oosten van het plangebied ligt een terprestant met daarop een kerk met verhoogd kerkhof, te dateren in de Romeinse tijd-Late Middeleeuwen (CMA-code 06A-015, Monumentnr. 7516, ARCHIS-waarnemingsnr. 238475). Ten westen van het plangebied ligt de tweede dorpsterp van Ferwert, te dateren in de Romeinse tijd-Nieuwe tijd (CMA-code 06A-085, Monumentnr. 9265, ARCHIS-waarnemingsnr. 56178). Ten noorden van het plangebied heeft de stins Gerbada gelegen, te dateren in de Romeinse tijd-Late Middeleeuwen (CMA-code 06A-087, Monumentnr. 9267).

Historische gegevens

- *historische kaarten:* op de historische kaart van Schotanus à Sterringa (1718) wordt het dorp Ferwert afgebeeld met in het centrum (ten oosten van het plangebied) een terp met een kerk. Op de kaart van Eekhoff (1859) wordt in het dorp Ferwert eveneens een terp met een kerk aangegeven. Op deze kaart zijn tevens nog 2 terpen ten zuidwesten van het dorp (ten zuidwesten van het plangebied) aangegeven.

Bodemkundige gegevens

- *bodem volgens bodemkaart:* niet gekarteerd: bebouwde kom. Gezien de directe omgeving bestaat de bodem in het plangebied waarschijnlijk uit kalkrijke poldervaaggronden met zware zavel en homogene aflopende en oplopende profielen (Stiboka, 1981: code Mn25A).

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen:* regelmatige verdeling over het plangebied
- *gebruikt boormateriaal:* gutsboor (diameter 3 cm) en Edelmanboor (diameter 7 cm).
- *totaal aantal boringen:* 7
- *minimaal geboorde diepte:* 2,3 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte:* 3,5 m -Mv
- *boorbeschrijvingen:* lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met:* meetlinten

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopeenvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch):*
de natuurlijke ondergrond in het plangebied bestaat uit kwelderafzettingen. Deze kwelderafzettingen bestaan afwisselend uit: klei (matig stevig, matig siltig soms met zandlagen en/of plantenresten of schelpengruis) of zand (matig tot sterk siltig, matig tot zeer fijn, met enkele kleilagen en soms schelpengruis). De top van de kwelderafzettingen ligt tussen 0,8 en 2,5 m -Mv. Op de kwelderafzettingen is in de boringen 1, 2 en 4 t/m 7 een 0,6 tot 1,5 m dikke verstoorde kleilaag (matig stevig, sterk zandig, zwak humeus soms met humusvlekken en/of houtskool en/of baksteenpuin) aangetroffen. In de boringen 1, 2 en 7 ligt op de verstoorde kleilaag een 0,15 tot 0,4 m dikke, recent opgebrachte zandlaag (matig fijn, zwak siltig). In boring 3 is een recente slootvulling (matig slappe, sterk siltige klei en matig stevige, sterk zandige, zwak humeuze klei met veel baksteengruis en zandbrokken) aangetroffen tot 2,5 m -Mv.
- *Archeologische indicatoren in boringen: geen*

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodemopbouw in het plangebied bestaat uit kwelderafzettingen met daarop een verstoorde kleilaag en een opgebrachte zandlaag (boringen 1, 2 en 7). In boring 3 is een recente slootvulling gevonden. Archeologische indicatoren zijn niet aangetroffen.

Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van (grotere) archeologische nederzettingen in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

- *contactpersoon overheid:* dr. G. J. de Langen (provinciaal archeoloog, tel. 058-2925487).
- *contactpersoon RAAP:* drs. A.M. Bakker (projectleider RAAP, tel 0512-589140).

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Eekhoff, W., 1853. *Nieuwe Atlas van de Provincie Friesland*. Leeuwarden.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Schotanus à Sterringa, D.B., 1718. *Uitbeelding der Heerlijckheit Friesland; zoo in 't algemeen, als in haare XXX bijzondere grietenijen*. François Halma, Ljouwert.

Stiboka, 1981. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 6 West Leeuwarden en 6 Oost Leeuwarden*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Overzicht van figuren en tabellen

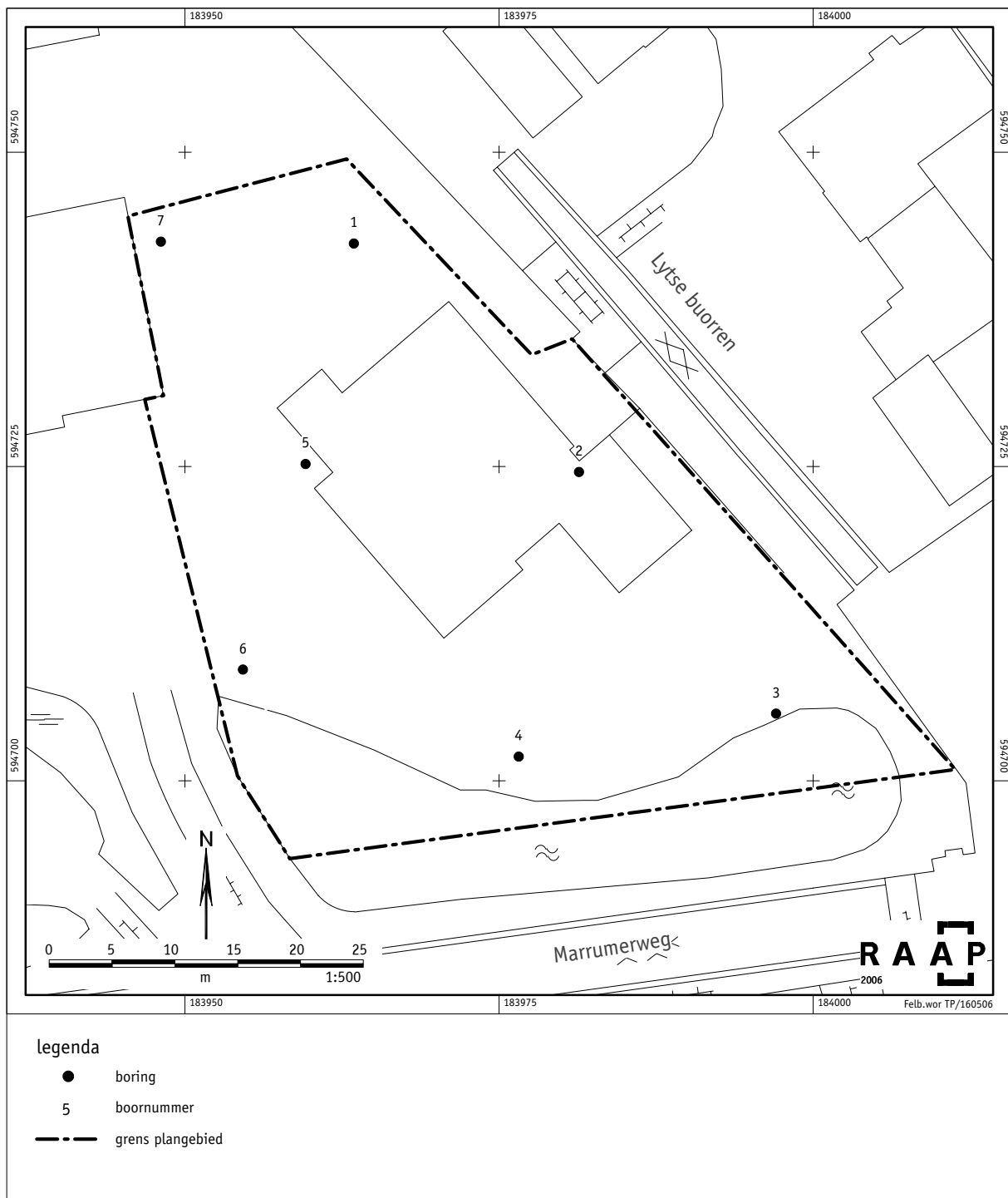
Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

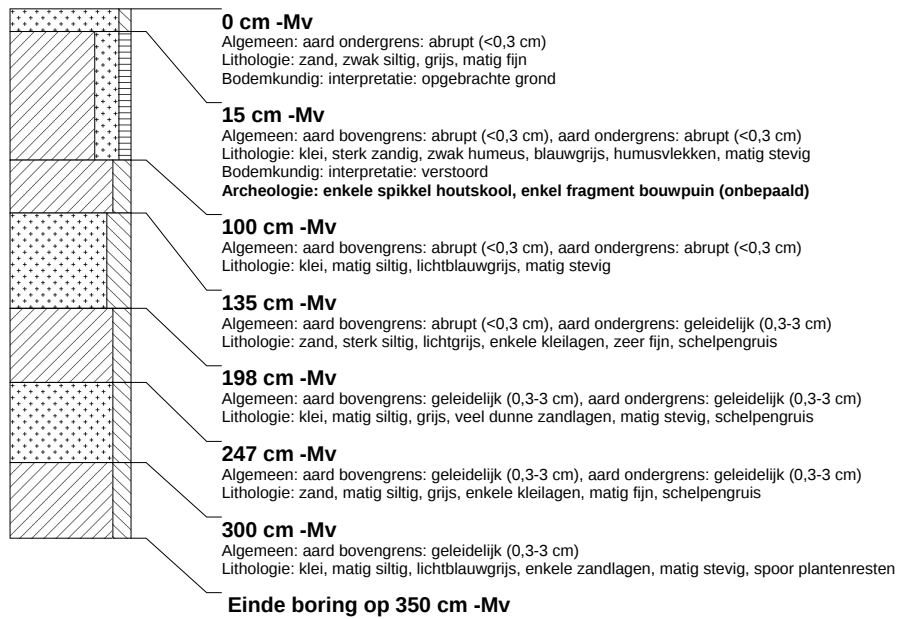

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

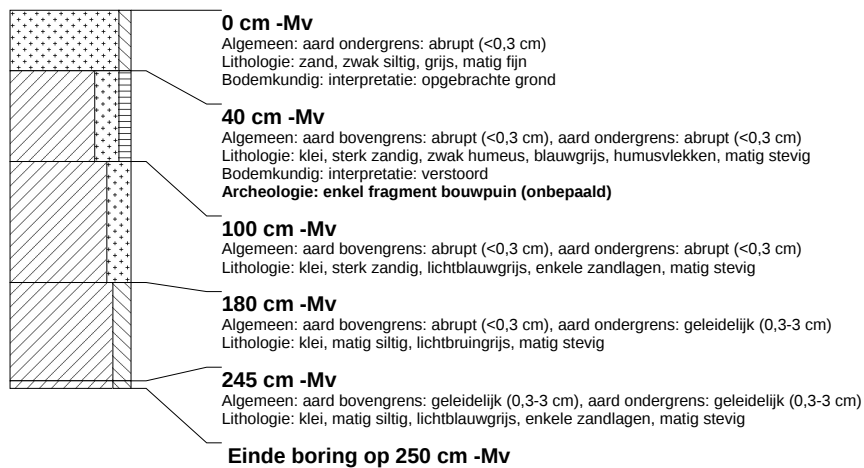
boring: FELB-1

beschrijver: AMBJEP, datum: 16-5-2006, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: FERWERT, opdrachtgever: Gemeente Ferwerderadeel, uitvoerder: RAAP Noord

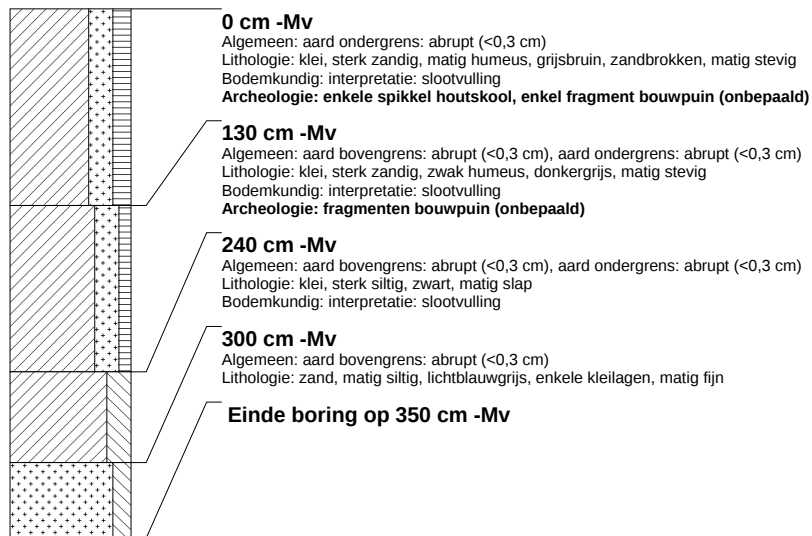
boring: FELB-2

beschrijver: AMBJEP, datum: 16-5-2006, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: FERWERT, opdrachtgever: Gemeente Ferwerderadeel, uitvoerder: RAAP Noord

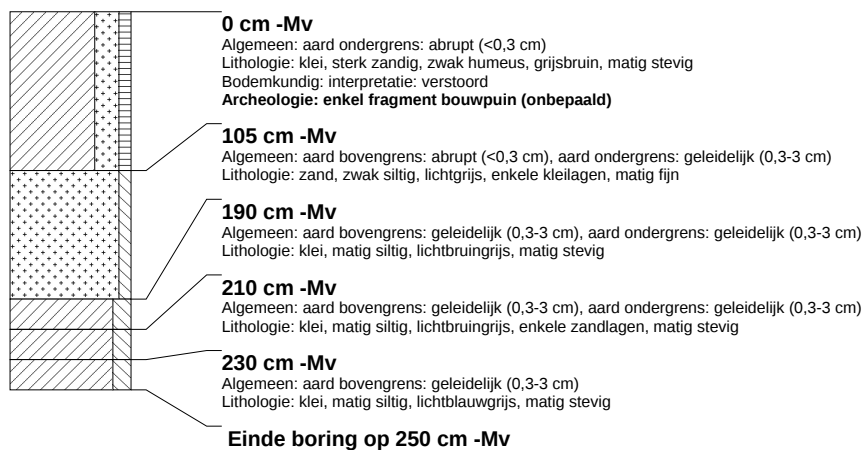

boring: FELB-3

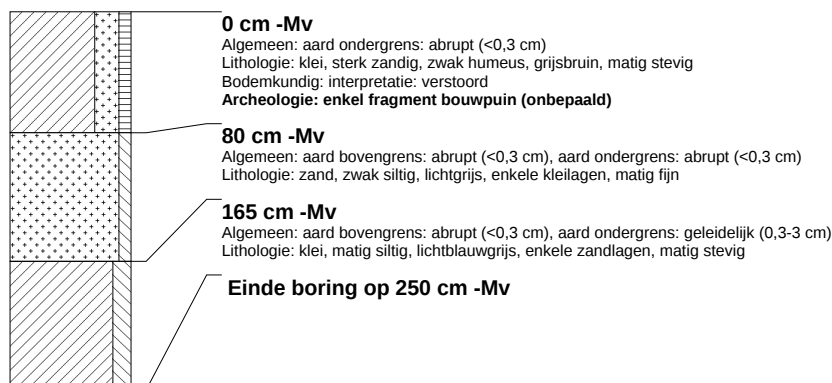
beschrijver: AMBJEP, datum: 16-5-2006, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: FERWERT, opdrachtgever: Gemeente Ferwerderadeel, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FELB-4

beschrijver: AMBJEP, datum: 16-5-2006, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: FERWERT, opdrachtgever: Gemeente Ferwerderadeel, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FELB-5

beschrijver: AMBJEP, datum: 16-5-2006, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: FERWERT, opdrachtgever: Gemeente Ferwerderadeel, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FELB-6

beschrijver: AMBJEP, datum: 16-5-2006, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: FERWERT, opdrachtgever: Gemeente Ferwerderadeel, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FELB-7

beschrijver: AMBJEP, datum: 16-5-2006, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: FERWERT, opdrachtgever: Gemeente Ferwerderadeel, uitvoerder: RAAP Noord

